

345e concert
 Woensdag 7 december
 2011
 20.00 uur

**MARJOLEIN
 NIELS,**
MEZZOSOPRAAN

HENK NEVEN,
BARITON

**HANS
 EIJSACKERS,**
PIANO

Grote Zaal
 Deventer
 Schouwburg

'Macht der Liebe'

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–1847)
 Wasserfahrt
 uit: Drei Zweistimmige Volkslieder nr. 3 (1836)
 Herbstlied
 uit: Sechs Duette op.63 nr. 4 (1845)

Edvard Grieg (1843-1907)
 Gruss
 Dereinst, Gedanke mein
 Die verschwiegene Nachtigall
 Zur Rosenzeit
 uit: Sechs Lieder op. 48 (1889)

Robert Schumann (1810-1856)
 In der Nacht
 uit: Spanisches Liederspiel, op.74 (1849)
 Tanzlied
 uit: Vier Duette op. 78 (1849)
 So wahr die Sonne scheint
 uit: 'Liebesfrühling' op. 37 (1840)

Carl Loewe (1796-1869)
 Süßes Begräbnis
 uit: Zwölf Gedichte (Rückert) op.62 (1837)
 Wandrers Nachtlied
 uit: Sechs Nachtgesänge op. 9 (1828)
 Herr Oluf
 uit: Drei Balladen op. 2 (1821)

Johannes Brahms (1833-1897)
 Es rauschen die Wasser
 Vor der Tür
 uit: Vier Duette op.28 (1862)

PAUZE

Hugo Wolf (1860-1903)
 Zestien liederen
 uit: Italienisches Liederbuch (1891/1896)

Marjolein Niels studeerde in Amsterdam bij Maarten Koningsberger en Margreet Honig, waarna zij haar studie vervolgde aan De Nieuwe Opera Akademie. In de recente producties van Wagner's Ring bij de Nationale Reisopera zong Marjolein de rol van Wellgunde in Das Rheingold en Siegrune in Die Walküre.

Henk Neven studeerde eveneens bij Maarten Koningsberger en Margreet Honig aan het Amsterdams Conservatorium waar hij in 2003 cum laude afstudeerde, nadat hij in 2002, eveneens cum laude, zijn eindexamen aan de Nieuwe Opera Academie had behaald. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Graham Johnson, Graham Clark, Rudolf Jansen, Hartmut Höll, Jard van Nes en Henk Smit. Henk Neven ontving in 2009 een Borletti-Buitoni Fellowship en in april 2011 werd hem de Nederlandse Muziekprijs uitgereikt. Hij heeft inmiddels belangrijke rollen gezongen bij de Nederlandse Opera en enkele Franse operagezelschappen. Ook trad hij op met Nederlandse, Duitse en Franse orkesten.

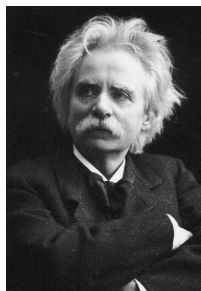
Hans Eijsackers is de vaste begeleider van Henk Neven. Zij gaven liedrecitals in belangrijke concertzalen zoals het Concertgebouw en Wigmore Hall en in mei 2008 wonnen zij samen de Fortis Mees Pierson Award. In 2004 trad Hans Eijsackers in onze serie op met het Hexagon Ensemble waarvan hij toen de vaste pianist was.

Dit jaar verscheen bij ONYX een cd van Henk Neven en Hans Eijsackers met liederen van Loewe en Schumann.

Vele vormen van solozang met instrumentale begeleiding bestonden al eeuwenlang voordat in de tweede helft van de 18e eeuw het 'Lied' in de tegenwoordige betekenis van dit Duitse woord gestalte kreeg. 'Empfindsamkeit', hier bedoeld als 'individuele emotie', en 'Volkstümlichkeit' zijn de voornaamste karakteristieken van het 'Lied' en beide hangen nauw samen met de sterk veranderende tijdgeest in die dagen: de 'Sturm und Drang', het groeiend zelfbewustzijn van de burgerij en de toename van nationalistische gevoelens. De eerste 'Lieder' waren eenvoudige melodieën op volkse teksten bedoeld voor huiselijk gebruik. Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788), woonachtig in Berlijn en later in Hamburg, heeft zo'n 200 liederen gecomponeerd en stond daarmee aan de wieg van het 'kunstlied'. Ook meerstemmige liederen bestonden al eeuwen; het *zangduet met pianobegeleiding* werd in de 19e eeuw een geliefd genre.

De overgrootvader van **Edvard Grieg**, Alexander Greig geheten, afkomstig uit Schotland, was in 1746 uitgeweken naar Noorwegen. Edwards vader was koopman in Bergen en zijn moeder was pianiste. Vanaf zijn zesde kreeg Edvard pianoles van zijn moeder en op zijn veertiende begon hij met componeren. Op advies van de bekende Noorse violist Ole Bull trok Edvard op zijn vijftiende naar Leipzig voor zijn muzikale vorming. Hij trof het daar de eerste jaren slecht met zijn leraren over wie hij later met afkeer sprak, maar wel kwam hij in aanraking met de muziek van

Schumann waarvoor hij een affiniteit ontwikkelde die zijn leven lang bleef bestaan. Ook hoorde hij meerdere uitvoeringen van Wagners 'Tannhäuser'. In 1860 keerde hij wegens longproblemen (tbc) terug naar Noorwegen. In 1862 deed hij eindexamen in Leipzig en 1863 trok hij naar Kopenhagen om les te nemen bij Niels Gade, die bevriend was geweest met Mendelssohn en Schumann. Begin 1865 sloot Edvard vriendschap met Rikard Nordraak een jong componist met een passie voor Noorse muziek. Vanaf die tijd speelde het Noors nationalisme een belangrijke rol in Grieg's composities. Nordraak overleed in 1866 op 24-jarige leeftijd. Ondanks zijn chronische longaandoening maakte Grieg vele concertreizen. Hij liet een vrij klein oeuvre na: veel korte pianostukken, een pianoconcert, enkele suites voor orkest, drie vioolsonates, een cellosonate, twee strijkkwartetten (het tweede werd voltooid door zijn goede Neder-

landse vriend Julius Röntgen) en honderd veertig liederen. Deze behoren tot zijn beste en meest persoonlijke werken en dit hangt samen met zijn grote liefde voor zijn vrouw Nina. Zij had een prachtige sopraanstem en hij beschreef haar interpretatie van zijn liederen als ideaal.

Carl Loewe, jongste zoon en 12e kind van een onderwijzer, zong in het jongenskoor van de kerk te Cöthen, bezocht later het gymnasium in Halle waar hij ook in muziek werd onderwezen. Zijn bijzondere stem was de toenmalige koning van Westfalen Jérôme Bonaparte opgevallen. Deze kende hem een jaarlijks stipendium toe waardoor de jongen piano- en compositielessen kon volgen. Na de val van Napoleon hield deze toelage op maar Loewe werd toch in staat gesteld in Halle theologie te studeren. Later werd hij professor en cantor aan het gymnasium en seminarium in Stettin. Hij heeft veel gecomponeerd: opera's, oratoria, pianosonates, strijkkwartetten en, het belangrijkste, liederen. Ook als volwassen man beschikte Loewe over een schitterende stem (bariton) en bovendien een groot acteertalent, wat hem bij uitstek geschikt maakte voor uitvoering van ballades, dramatische verhalen in liedvorm met meestal een noodlottig einde. Ook Loewe schreef muziek bij Goethe's Erbkönig, één van de bekendste voorbeelden van een ballade. In *Herr Oluf* is het Erbkönig's dochter die Oluf, rijdend op zijn paard, tracht te verleiden, wat in de muziek angstaanjagend wordt uitgebeeld. Oluf wijst haar consequent af, want de volgend morgen is het zijn trouwdag, die hij echter door de wraak van zijn verleidster niet meer zal meemaken.

Hugo Wolf was vanaf zijn vroege jeugd bezeten door muziek. Door zijn moeilijk karakter en onaangepast gedrag werd hij bij herhaling verwijderd van de scholen die hij bezocht. Op het Weense Conservatorium waar hij op zijn 15e werd toegelaten ging het beter en sloot hij vriendschappen, met o.a. Mahler, maar na twee jaar ging het weer mis en werd hij weggestuurd. Hij probeerde met lesgeven zijn brood te verdienen, maar hij was een slecht pedagoog. Als muziekcriticus stelde hij zich, als veeerder van Wagner, vernietigend op tegenover Brahms. Een infectie met lues veroorzaakte

te behalve veel lichamelijke klachten ook een ernstige psychische schok. Twintig jaar later werd zijn zenuwstelsel door deze ziekte aangetast en moest hij in een inrichting worden opgenomen, waar hij na enkele jaren overleed. Hij componeerde slechts enkele instrumentale wer-

ken, maar hij is van grote betekenis als geniaal componist van ruim 240 liederen. Hij componeerde deze meestal in koortsachtige staat van opwindning in twee perioden van zijn leven: van 1888 tot 1892 en tussen 1895 en 1897. De kwaliteit van deze liederen werd al gauw erkend; sommige spreken vrij gemakkelijk aan, maar voor de meeste ligt dit anders: aan zowel de zangers als het publiek worden hoge eisen gesteld wat betreft inleving, uitbeelding en perceptie. Tekstbegrip is, meer dan bij liederen van vroegere componisten, van het grootste belang. Wolf beschouwt de melodie als maar één element van de muziek, terwijl deze de toehoorder vaak het meeste houvast biedt. Ook vocale schoonheid is bij Wolf ondergeschikt en de pianopartij gaat wat de muzikale uitbeelding betreft de zangpartij vaak te boven. **Paul Heyse** (1830-1914, Nobelprijs voor literatuur 1910) publiceerde in 1860 'Italienisches Liederbuch', door hem in het Duits vertaalde anonieme Italiaanse liefdespoëzie. Hugo Wolf heeft 46 van deze korte verhalende gedichtjes op zijn beurt 'vertaald' in muziek.

Voor dit concert gaf de gemeente Deventer een bijdrage in het kader van een 'Kleintje Cultuur'

Volgend Concert
Woensdag 15 februari 2012
pianorecital door

Aleksandar Madžar

Beethoven,
Zes Bagatellen op. 126
Waldstein-sonate

Liszt,
Bénédiction dans la Solitude,
3 Etudes de Concert, Mephisto-Valse nr. 1
19u : Inleiding door Guus van Es

Programmatelichtingen en recensies vindt u op de website:
www.kamermuziek-deventer.nl